

פירות נוי

פנינים יקרים מתורת רבינו הגדול הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "משך חכמה" על התורה

פרשת עקב

מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' מה תשפ"ו טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@ybdaskal.com כל הזכויות שמורות ©

להורדת כל המשך חכמה עם בינת החכמה חנים לחץ כאן

מדוע כתוב פעמיים ארץ

א. [ח] (ח, ח) "אַרְצָא חֹטֵה וְשֹׁעֵרָה וְגִפֹּן וְתֹאנָה וְרִמּוֹן אֶרֶץ זֵית שֶׁמֶן וְדִבְשָׁ" ע"כ. מבואר בברכות (מא, ב), שאם היו לפניו שבעת המינים, יש להקדים לברך על הקודם בפסוק, אבל הקודם בארץ השני, הוא קודם לברכה. וכן פסק הרמב"ם (ברכות ח, יג) והמחבר (אור"ח רי"א, ד) וז"ל: "כל הקודם בפסוק קודם לברכה, והשבעה הן האמורים בפסוק זה ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש, ודבש זה הוא דבש תמרים, והתמרים קודמין לענבים, שהתמרים שני לארץ והענבים שלישי לארץ" [ולא כתב דזית קודם לשעורה, כיון שהשעורה היא מין מזונות, ובלאו הכי היא קודמת, עיין באריכות בפרי מגדים (אור"ח רי"א, ד)]. ויש לדקדק: א. מדוע כתבה תורה פעמים "ארץ". ב. מה בכך שהתמרים הוא שני לארץ, אבל בסדר המינים הוא השישי.

ב. ונראה בזה, דהנה משבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל, חמשה מהם היו גם במצרים, והם: חטה, שעורה, גפן, תאנה, רמון. [אלא שבארץ ישראל הם מיוחדים ונשתבחה בהם], אבל שני המינים: זית ותמרים, אין במצרים. והן מיוחדים לארץ ישראל בלבד. לכן חילקה התורה בין שבעת המינים, וכתבה "ארץ" פעם שניה, לומר, שהם מיוחדים רק לארץ ישראל יותר מהחמשה מינים, ולכן הקודם לארץ השני, הוא קודם לברכה, כי החשיבותו תורה, שהקדימה אותו לארץ השני, שבא ללמד שהם רק בארץ ישראל.

ג. והראיה לזה, דכתיב (בראשית מג, יא) "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׂרָאֵל אֲבִיהֶם אִם כֵּן אֶפֹּא זֹאת עָשׂוּ קָחוּ מִזֶּמֶרְתְּ הָאֶרֶץ בְּכֻלֵּיכֶם וְהוֹרִידוּ לְאִישׁ מִנְּחָה מֵעֵט צָרִי וּמֵעֵט דִּבְשׁ נִכְאֵת וְלֵט בָּטָנִים וּשְׂקָדִים", הנה משבעת המינים לא אמר יעקב לקחת רק תמרים, דהוא הדבש שבכל מקום, וצריך טעם לזה, אבל לאור המבואר אתי שפיר, שרק תמרים אינם גדלים במצרים, [ומה שלא שלח זיתים, כי מרים הם, ואינם ראויים לאכילה כמות שהן, וצריך לעשות מהם שמן]. ועוד ראיה מפרשת חוקת (במדבר כ, ה), דכתיב "וְלָמָּה הִעֲלִיתֶנּוּ מִמִּצְרָיִם לְהָבִיא אֹתָנוּ אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה הָרַע הַזֶּה לֹא מָקוֹם זֶרַע וְתֹאנָה וְגִפֹּן וְרִמּוֹן וּמִים אֵין לְשָׁתוֹת". והוא פלא, מדוע הזכירו רק חמשה מינים [זרע הוא חטה ושעורה], ולא הזכירו זית ותמרים, אלא מוכח, שלא היה להם במצרים מינים אלו, ועוד מוכח מפסוק זה, שחמשה מינים הללו יש במצרים.

ד. תמצית דבריו: הטעם שכתוב פעמיים ארץ, כיון שבמצרים גדלו חמשה מינים מתוך שבעה, ורק תמרים וזית לא גדלו במצרים, לכן ייחד הכתוב זית ותמרים ב"ארץ" נפרד, ולכן תמרים קודמין לענבים, שהתמרים שני לארץ והענבים שלישי לארץ, שיש חשיבות מיוחדת לארץ השני שאלו פירות שרק גדלים בישראל.